

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ПРЯКА

Брой 18 • год. ХСII • 27 септември 2012 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

Акад. Георги Марков

**ДАВАТ НИ
ТУРСКИТЕ
САПУНКИ БЕЗ
ПАРИ**

На стр. 3

ПОЧЕТОХМЕ КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА В КИЕВ

■ Милен Люцканов и Валентина Иванова поднесоха венец пред паметника

■ В прощувствено слово председателят на СТДБ благодари на всички, помогнали да се реализира паметника

името на асоциацията и на Кисе. В него се изказва специална благодарност и към киевските градски власти и обществеността, с чието съдействие беше издигнат паметникът. По-късно заместник кметът на Киев Геннадий Гера дори обясни, че се обмисля възможността и украинските власти да честват българския герой, който активно е подкрепял украинските войници, участвали в Руско-турската освободителна война през 1877-1878 г.

В своето слово председателят на СТДБ Красимир Премянов напoмни най-важните моменти от дейността на Капитан Петко, а така също спомена и големите заслуги на Костадин Карамитрев, чиято идея е издигането на паметника. Той благодари и на нашите дипломати, без чието съдействие намерението ни нямаше да се осъществи.

Паметникът в Киев е 33 по ред от всички, издигнати за прослава на Петко Кираков. Тридесет от тях са в България, един е в Рим, а един има в родното село на войводата-Доганхисар. Проектът е дело на скулптора проф. Валентин Старчев и бистът официално бе открит на 8 септември миналата година във връзка със 165-та годишнина от рождението на легендарния българин. Инициативата за неговото изграждане бе на СТДБ и Асоциацията на българите в Украйна, при активното

съдействие на хиляди български граждани, институции и фирми, превърнали идеята в общонародно дело.

Градската управа в Киев е отредила великолепно място за паметника-в малка, но изключително красива и добре поддържана градинка, в която по цял ден се чува детски глъч. Тя се намира в центъра на древния Киев и орловият поглед на Войводата е насочен сякаш право към няколкото посолства, както и към Центъра за турска култура, които се намират наблизо. Това не е агресивно предизвикателство, а историческо напомняне, смята Красимир Премянов.

Пред паметника Ани Терзиев прочете прекрасно стихотворение, в което между другото се казва - имам две родини, едната е съдба, а другата-мечта. Горд съм, че една бесарабска българка можа да се поклони пред паметника на великия Капитан Петко Войвода, каза още журналистката и припомни колко много нашите сънародници в Украйна се нуждаят от любовта на майка България.

Със средства на СТДБ паметникът бе почистен, а буквите на надписа му ще бъдат позлатени. СТДБ има намерение почитането на паметника да се превърне в традиция.

кампания за построяването на самия паметник.

Пред гранитния образ на Войводата венец поднесоха и наши дипломати от посолствата ни в Киев и Минск. Кошница с цветя поставиха и представители на Асоциацията на българите в Украйна. Поради неотложен ангажимент нейният президент Антон Кисе не можа да присъства, но Ани Терзиев, журналистка в българския седмичник „Обзорение плюс“, който излиза в Одеса, прочете поздравителен адрес от

■ От името на Асоциацията на българите в Украйна бе прочетен поздравителен адрес

ТОДОР КОРУЕВ
Народът се заплесна по турския сериал „Великолепният век“. Любовната история между султан Сюлейман I и украинката Роксана или Хюрем е на фона на 46 годишното властване на десетия османски падишах, което е изпълнено с походи, войни, потушаване на бунтове, опожарявания, разрушения, кланета и отвещане в робство. Покрай „любовната сага“ тв епосът от Босфора макар и с мек брус, тънко и хитро внушава идеята за „ос-

ци и гр. са част от голямата стратегия на проекта Ракх Ottoman. Спомнете си, че 2-н Ердоган обяви Босна и Херцеговина за 81-а турска провинция. А в Ракх Ottoman освен на Босна има запазени места за Албания, Косово, Македония и България. Не че няма области за сътрудничество между България и Турция – пример за това са общите археологически разкопки в Странджа – в Малко Търново и Къркларели (Лозенград). Но опитите да се „пише обща история“ на Османската империя са обречени, защото у един

Политиците - глухи за националната кауза

манската толерантност“ и „османската справедливост“. Във „Великолепният век“ присъстват всички клишета на концепцията за варварството на турците, коментира турският историк Баязит Акман и добавя, че сериалът теглел назад обществото, което едва през последните години започва да живее в мир с историята си“. Но повечето недоволства от филма са в съвсем друга посока – представянето на владетеля като облаган от алкохола и жените; големият пълководец и законодател е оставил 120 деца. Както и да е – възкресяването на Османската империя в такъв откровен търговски продукт не е случайно – той е ход в изпълнението на неосманския проект на днешна Турция. И докато сериалът не можеше да се скрие от българския зрител, пък и кому е нужно, защо се хващаме на въдицата на Анкара, да възстановяваме хамама на Сюлейман в Аква Калиге край Бурнас, макар да е на турска сметка. Анкара има намерение още да построи и огромна джамия в Кърджали и е готова да брои 12 милиона лева. Слепи ли са нашите политици, та дори не подозират, че разширяването се напоследък културно сътрудничество – откриване на културни центрове, съвместните филмови продук-

■ Тодор Корув

е тоягата, а друг – гърбът. Справно е мълчането на външното ни министерство. В Турция забраниха българските дипломи с висше образование, там се появиха учебни помагала с уж случайни грешки, в които границите на „Българистан“ са разкроени, Македония и Румъния продължават безочливо да оgrabват историята ни, в Западните покрайнини отнемат правото на обучение на български език. А за тракийския въпрос не се отваря и дума. От Петрова нива отново издигнахме глас за компенсациите на бежанците. Народът го чу, въпреки че медийните подминаха на есър бод това събитие. За жалост нашите политици пак са глухи за справедливостта и за националната кауза.

МАДЖАРОВО СЕ ГОТВИ ЗА „Деня на тракийската памет“

Всяка година в последната събота преди 4 октомври, община Маджарово и СТДБ организират Национално поклонение в памет на жертвите от 1913 година.

Тази година „Денят на тракийската памет“ ще се чества на 29 септември. Възпоменателното тържество ще започне от 11 ч. в Мемориалния комплекс със запалване на жертвения огън и заупокойна молитва. За поклонение и почит пред жертвите в безмилостно-

то тракийско разорение се очаква да пристигнат тракийци от цялата страна. Ще бъдат поднесени венци и цветя пред Пантеона на загиналите тракийци, а след това и на паметниците на войводите Димитър Маджаров, Руси Славов и Капитан Петко Войвода. От 13 ч. на стадион „Миньор“ е предвидена концертна програма с участието на тракийски художествени състави, сред които хасковския ансамбъл „Китна Тракия“.

„Душата ми летеше...”

Размисли за самоукия краевед Мара Михайлова

НИКОЛА ИНДЖОВ

През последната пролет на едно преломно време Мара Михайлова ми каза по телефона приблизително следното: „Намерих те най-сетне, къде ходиш, та не дойдеш в Кърджали? Чичо ти Илко почина, тебе пак те нямаше в България. Ела, той повели да ти кажа къде е скрил архивата на Комитета за свободата на Тракия. Има и друго...”

Това бяха сетните думи, които чух от нея. Улисан във всекидневното, едва през лятото тръгнах към Кърджали. Пристигнал-непристигнал, забързах към известния „Блок Център“ - и видях сякаш не с моите си очи некролога на Мара Михайлова. Починала предния ден и погребана преди няколко часа. Моите спътници Милена Лилова, Давид Овадия и Боян Биолчев едва ли бяха ме виждали толкова безпомощен, както тогава - 19 август 1989 година, 13 часа. Осъзнавах, че заедно с една необикновена личност си е отишъл и един непроснен докрай свят. Нейният свят на беломорските тракийци, вградили песенен дух и животворна плът в гения фонда на българското човечество, но останали като че ли извън патетичното внимание на официалната история....

Наричах я и аз леля Мара, както целият град Кърджали я наричаше с обич и уважение. Около нея като че ли възникваше някакъв особен матриархат, където леля Мара първенствуваше с възрожденската си всеотдайност на Беломорска Тракия. В чистосърдечната провинциална атмосфера тя бе твърде интересен човек със стаените в интелекта й познания за езика, традициите, фолклора и митологията на българи и турци. Поощрявана от Анастас Примовски и Христо Вакарелски, подценявана от деятели на Тракийския научен институт, тя постепенно се налагаше като проникновена и добросъвестна изследователка на бита и душевността на тракийските бежанци от Беломорието. На това поприще направи не по-малко от редица книжовници, преминали през Гюмюрджинско, Дедеагачко и Ксантийско - между тях Антон Страшимиров, Христо Силянов, Анастас Разбойников. Не някой прилежен академик, а тя със своята уж научна наивност

■ съхрани за етнографията безценни сведения

от българските, мохамеданските и кърджалийските села, останали под водите на язовир „Студен кладенец“. По стечение на безмилостна историческа орис житейските пристрастия и на Мара Михайлова бяха повлияни от ислямското насилие върху православието, от многовековното османско отрицание на българщината. Но въпреки вродената в тракийците туркофобия, именно тази

жена, роднина на избесени и изклани три синджира роби, проучваше обичаите, поверията и мъдростите на дахлиите от Източните Родопи, присмехулно прякоросвани като „гаджали“ и „читащи“. Не само владеенето на говоримия турски език я влечеше към живота зад слепите дувари. За нея Стою Шишков пише: „...госпожа Михайлова познават и уважават в целия източнородопски край. Тя е голяма психоложка и има достъп и приятелство в турския харем тук, следователно познава най-добре живота и състоянието на турското население“. Петнадесетина години по-късно тя споделя намерението си да се заеме с изследване на бита на циганите, за което получава окуражително напътствие от софийския етнографски музей - институцията, която направлява дейността й тогава (1952 г.)

Като самоук краевед Мара Михайлова очевидно търсеше психологически прилики между етническите групи, населяващи българския край на Европа. На това място на света всъщност съществуват и до днес в ненарушими хармония негленни следи от траки, славяни и прабългари, от Рим и Византия, от Ориента и Средиземноморието - и необичайното цивилизационно натрупване преопределя характера на съвременника. Струва ми се, че Мара Михайлова бе на път да направи обобщаващи заключения за моралната система на южнобългарина, изградена в душевността му с улегнали един върху друг културнорелигиозни пластове. Не й достигна време, както не й достигаха средства - финансови и методологични. Впрочем, в деловата кореспонденция между Мара Михайлова и възложителите на проучвателната й тематика се обсъжда липсата на средства за закупуване на краеведчески и археологически образци, за фотоснимки и т.н. Христо Вакарелски й пише в писмо от 11 ноември 1952 година следното: „Много ми е приятно, че с постоянство и жар продължавате наукополезната си дейност. И

всичко това става при толкова трудности от материално и др. естество.“

Не знам дали „интернетните поколения“ могат да разберат какво е да обикаляш на кон или пешком стъмени и смълчани села; да предразполагаш към възпоминания за род и родина неграмотни старци; да записваш дума по дума разказаното и изпятото от стотици хора; да различаваш родни слова, заемки, чуждици и да уточняваш произношение. В предсмъртните години на живота си Мара Михайлова чукаше с един пръст по клавишите на стара пишуща машинка, за да довърши преписа на многобройните си бележници и тетрадки. Според изданието на Историческия музей и Държавния архив в Кърджали „Мара Михайлова. Етнографски проучвания на Източните Родопи“, осъществено през 1996 година, „...личният архивен фонд на Мара Михайлова, съдържащ 462 архивни единици и хиляди машинописни страници, десетки ръкописни лични дневници,

писма, снимков материал и др. е сред най-съдържателните и богати лични фондове...“

Мара Михайлова е родена в голямото беломорско село Чобанкьой на 28 ноември 1901 година. Коренът й по бащина линия идва от Устово - тя е внучка на неподминат от летописците представител на бакърджийския еснаф, известен и като радетел на православието и просветата. Той е погребан в двора на устовския храм „Света Богородица“, а надписът върху знака, че църквата е паметник на културата, гласи: „Построена през 1865 г. по инициатива на Сава Петков Келешевски (Келеш Саващо) от Устово - пламенен родолобец, ревностен поборник за самостоятелна българска църква и българско училище - за възраждане на българщината в родопския край“. Поколението преди нея е обзето от

■ освободителните и интернационалните блянове на Kanuman Pemko Boйboga

Родът й излъчва сподвижници на прочутия доганхисарец, преминали през турските зандани. А баща й се помни като първи български учител в будното крумовградско село Черничево.

Нейното пълно рождено име е Мария Тонева Бечева Бакърджиева. Михайлова е презиме, прието след брака й с Аргир Михайлов - заможен тракиец, когото тя нарича „с-пругът-татко“, имайки предвид и разликата във възрастта им, и подкрепата, която този човек оказва на нейните младежки пориви. Той я праща да учи в Париж (1934 г.), финансира опита й да издава в Кърджали вестник „Арда“ (1935-1936 г.), помага й в работата по вестник „Празничен дневник“, редактиран съвместно с П. Стайчев в София (1937 г.)

През този период тя се изгражда като еманципирана личност с влияние в обществото. За влиянието й говори обстоятелството, че

■ най-видните български писатели

се съгласяват да бъдат анкетирани от нея по съдбоносната за епохата тема - започналата вече в Европа Втора световна война. Това са на първо място Тодор Влайков, Ана Каменова, Фани Попова-Мутафова, Елин Пелин, Андрей Протич, Николай Райнов, Георги Райчев, Людмил Стоянов, Кирил Христов. Техните отговори са събрани в книгата „Писателите и войната“. Позволявам си по този повод да споделя нещо лично. През 1989 година вестник „Литературен фронт“, на който бях главен редактор, направи обширна публикация от тази книга - и съм свидетел на поразителната актуалност на идеята на Мара Михайлова.

В моята памет е съхране-

но въодушевлението, с което хиляди бежанци се завръщаха в родната Беломорска Тракия през 1941 година, когато тя бе присъединена към България. Нашето семейство пътуваше от Созопол към Гюмюрджина и по пътя в Момчилград се събрахме с петимата братя и сестрата на майка ми, със сестрата на баща ми. По същия начин се събираха там и на гара Подкова разпилените след бежанството тракийци от многострадални села и градове, обезбългарявани последователно и от великите европейски, и от тъмните балкански сили.

Мара Михайлова бе трибун и летописец на завръщането. Тя започна да издава в Гюмюрджина вестник „Тракия“ - първият печатен лист, който прочетох в живота си, защото там през 1942 година в училище „Кирил и Методий“ научих буквите. Разбира се, истинска представа за това издание получих половин век по-късно, когато станах директор на седмичник под същото название и разгледах подробно в архивите вестника на леля Мара. Убедих се, че избрания от нея идейно-тематичен модел за вестник на народностна основа е много сполучлив. Защото въпреки наличието на конюнктурна информация, злободневна хроника и комерсиални колони, в гюмюрджинския „Тракия“ преобладават етнографски и фолклорни публикации, дело на забележителни учени и изследователи като Стою Шишков, Христо Караманджуков, Анастас Примовски. Гюмюрджинският „Тракия“ съдържа плодородния духовен пласт, който беломорските тракийци наложиха в единната културна структура на българския народ. Мисля, че днешният вестник „Тракия“, орган на Съюза на тракийските дружества, продължава този модел.

Продължава в следващия брой

АКАД. ГЕОРГИ МАРКОВ

-В момента една от телевизите излъчва филм за Сюлейман, който представя Османската империя определено в романтична светлина. Защо всъщност гледаме подобен филм ние, българите, които сме пълнели и еничерската му армия, и харемите му?

-Аз гледах първите три епизода, но не съм изненадан, защото около този филм се вдигна шум и в съседна Турция. Там пък ислямистите не го харесаха, понеже султанът бил прекалено светски. Но това всичкото е в духа на неоосманизма, който все по-често се среща в Турция. До сега БТВ и Нова телевизия взимаха турските сапунки, които са финансирани от турското правителство за европейска пропаганда. В най-гледаното време те им струват само някакви си евро, а печелят от рекламите по 50 000 лв. Турското правителство ги дава почти без пари, за да се представи пред света Турция като европейска държава. То има специален значителен фонд за европейска пропаганда. Освен филми те издават и книги, пуснаха дори един албум „Османска България”. Излезе също книга на един американски професор за прочистване на Османската империя от мюсюлманите и т.н.

-С други думи ние гледаме турски сериали, понеже са ни изгодни финансово?

-Да, но филмът за Сюлейман, който върви по „ТВ7”, не е субсидиран, понеже Ердоган се обяви против него. Той не го хареса, затова това е скъп филм. Но телевизията, зад която стои Делян Пеевски, който освен депутат от ДПС, отговаря и за медийната политика на Движението, го е закупила. Тази година излезе и филм за Мехмед Завоевателя. В Германия дори местните гастарбайтери посрещаха излъчването му с музика, с дайрета, радваха се за някогашното завладяване на Цариград. Подобни филми допреди десетина години не бяха възможни дори в Турция, поради това че противоречат на завета на Кемал Ататюрк. Освен това се твърдеше, че Република Турция няма нищо общо с Османската империя. А сега върви една реабилитация, това тече-ние на неоосманизма, начело с външния министър проф. Ахмед Давудоглу, който е професор по политически науки. Той води тази реабилитация. Сега дори ще честват Балканската война с голям международен конгрес през октомври, който предвижда и екскурзия до Одрин. Там ще се положат венци пред паметника на Шукри паша.

- Но в България защо гледаме подобни филми?

-Аз се чудя защо. Дори тези битови сапунки дават

изкривен образ на Турция, това е животът само на един процент от нейното население. Едно е по бреговете на Босфора, а друго е в Анадола. Ако отидете в техния университет, само тук-там ще видите забравки. Общо взето са светски облечени. Но ако отидете до Анкара, там в облеклото са се върнали 200 години назад. Такава Турция не може да влезе в ЕС, затова се използва пропаганда на светската страна на живота. У нас при филма за Сюлейман пускат само рекламата за него, макар някои колеги да са изразили вече своето отрицателно становище. Но това у нас е ДПС пропаганда. Става дума за изкривено представяне на действителността в Османската империя. И тогава са ни клали, и тогава са взимали нашите деца за еничари, пълнели са харемите с наши момичета. А те представят Сюлейман като много човечен, „народен” султан, което не е било така. Това е

ури ще изколят правоверните” и сам отворил вратите на крепостта. Живот и здраве, ще отидем да видим изложбата там. Те така представят вече историята на Османската империя.

-Предстои честването на Балканските войни. Смятате ли, че е нормално в Националния инициативен комитет да не е включен представител на тракийските дружества? На практика войната засяга пряко тракийци.

- М и - сля, че все пак е известен успех, че за първи път ще се отбележат и двете Балкански войни. Ние ще припомним и изстреблението на тракийските българи. До сега политиките възразяваха и казваха „А бе, кой отбелязва национални катастрофи и загубени войни” Но сега успяхме да включим и двете войни.

Дават ни турските сапунки без пари

идеализация. Разбира се, става дума за турския „златен век”, но го представят в изкривена светлина, величат го. А нашите вдигат рамене, „Абе, какво лошо има в тази Османска империя”? Това наистина е една много умела пропаганда, направена по Холливудски маниер.

-Но точно преди честването на Балканската война да гледаме подобни филми, това не е ли кощунство?

-Е, омази вечер пък пуснаха „Време разделно”. Викам на Антон Дончев: Брей, как се излъгва да го дават? След това БТВ пусна материали за прокудените тракийски българи. Явно се опитват да правят някакъв баланс между турската пропаганда и нашите интереси. Но телевизите са частни и те си гледат главно парите, това е върховната им ценност.

-А турската пропаганда си работи...

-Да, те не жалят пари. Аз говорих с БТВ и дано отидем в Одрин, където ми казаха, че вече се говори официално, че не ние сме превзели с шум Одринската крепост, а сме започнали да колим мюсюлманите и Шукри паша, понеже бил голям добряк, хванал се за сърцето и казал „Е, тези гя-

Вероятно през октомври месец тежестта ще падне на Първата Балканска война, но ще отбележим и следващата. Преди десет години направихме конференция на Илиева нива, преиздадохме книгата на Милетич. Аз се надявам сега пак да направим същото. Но истината е, че преди включвахме представители както от тракийските организации, така и от ВМРО, а сега само Съюза на войнството. Не знам как е съставен този национален комитет. Сега вътрешният министър стана председател на инициативния комитет. Полицията няма нищо общо, но така са разпределил отговорностите.

-Какво ново може да се каже за Балканските войни, което съвременниците са забравили или просто не знаят?

-За мен основното е, че през тях пречупваме народопсихологията. Два синдрома описвам в новия предговор на книгата си. Първо, синдромът и комплексът на робството. Представете си само 34 г. след Освобождението се създава българска държава с модерна армия. Българите побеждават Османската империя. Т.нар. „разплата с вековния враг”.

Въпреки, че тогавашните Велики сили предупреждават България, че няма кой да я спасява, че Турция е империя на три континента и с нея може да се справи само друга империя. Самият Николай II казва в Ливадия: Не се захващайте с Османската империя”. Как ние сме надмогнали този комплекс?

А другият синдром е на освободения роб. Стоян Михайловски, който освен поет е и един мрачен мислител казва: Ние, българите сме освободени, но не сме свободни хора. Този път не ни освобождават, а ние освобождаваме нашите братя. Ние вече сме освободители. За мен това е важното в нашата народопсихология, че разчитаме сметките си с онези пет века робство, когато ни се е внушавало, че винаги ще бъдем мачкани. Правителството на Гешов не е много сигурно и не желае особено войната, но на един съвет при Фердинанд, генералите решават. Генерал Радко Димитриев казва: ”Ние турците ще ги смачкаме за три седмици. И наистина, за толкова време българската армия стига само на 40 км от Златния рог. Това самочувствие винаги ме е учудвало.

-А според вас знае ли се

от съвременниците за разорението на тракийци?

-Съвременниците са склонни да забравят, защото обикновено при нас помнят онези поколения, които са пряко засегнати от събитията. В това отношение ние сме особен народ, делим се по области, по региони. Трябва да стане събитие като Балканската война, за да се обединим. Но се надявам следващата година подобаващо да отбележим и втората Балканска война, защото загубените войни са по-ценни на поуки. И за да покажем защо нашите войници печелят битките, а политиките ги губят. Заради техния максимализъм, липсата на прозорливост, заради нетърпението... Защото е могло да направим отстъпки в Македония, а само след година започва Първата световна война, когато Османската империя е била вече обречена. Но за жалост Фердинанд, някои генерали и политици искат ”всичко или нищо, сега или никога” и това се оказва фатално.

-Вие преиздавате своята книга за Балканската война. Има ли нещо ново в нея?

-Тази книга съм посветил на дядо си. Той строител на пътища и се завръща в търновския край от Унгария.

Загина на 34 г в Бунархисар. След 5 месеца се ражда моят баща като трето дете и баба ми остава с три малки деца. Но подобна съдба имат хиляди семейства. В книгата искам да напомня, че когато Европа не е вярвала, че ще победим Османската империя, ние сме вярвали в себе си и сме успели. И когато сме били обединени от национална идея, от национален идеал сме били силни. Поуката е, че не бива да робуваме на поражение. Но от друга страна каквото и да правим, каквито и подвизи да имаме по бойните полета, на практика други решават съдбата ни. Това е и днес.

Към книгата съм добавил една нова глава за предисторията на войната, образуването на Балканския съюз и сключването на договорите. Освен това съм приложил и някои нови документи, включително от Турция, където издадох тази година два тома с дипломатически документи за Балканската война. Има и някои нови документални източници и аз успях в новата си книга да ги използвам. Написах и един нов предговор. С тази книга смятам, че ще възкресим онова време, когато наистина ние, българите сме били фактор на Балканите.

100 години от Балканската война

Бойните полета в творбите на художниците войни

АНАСТАСИЯ УГРИНОВА

Във фондовете на Националния военноисторически музей се пази богата колекция от творби на художници, участвали в Балканската война. Някои са рисувани на самия фронт – това са рисунките с молив, туш и акварел, а други – живописни творби – след завръщането на авторите им от фронта, са създадени по оригинални скици и впечатления.

През есента на 1912 г. започва Балканската война. Тази война българинът прие като освободителна и всеки считаше за свой дълг да участва в нея. Мобилизирани или като доброволци, за фронта заминаха и много художници.

Когато се говори за творби, отразяващи Балканската война, в нашето съзнание изплуват преди всичко забележителните платна на Ярослав Вешин. Наскоро след идването си в България през 1887 г. художникът получава първите поръчки за военни картини, а в 1904 г. е назначен за художник към Генералния щаб и е изпратен на фронта. След падането на Одринската крепост Генералният щаб възлага на Ярослав Вешин да отрази това събитие. Зачислен към действащата армия, той заминава за Одрин, придружен от фотограф, за да събере материал за бъдещите си творби. Още на самото място прави малки скици за цветното решение на бъдещите композиции.

Още през 1913 г., веднага след завръщането си от фронта, Ярослав Вешин започва работа върху най-значителните платна със сюжети от войната, като до края на годината успява да завърши три от тях: „На нож“, „Отстъплението на турците към Люлебургаз“ и „На почивка след 13 март“ (Пред Одрин), а през следващата 1914 г. завършва и последната си значителна композиция от тази серия – „Обоз край Еркене“. Междувременно той нарисова и няколко по-малки картини с маслени бои от фронтовия бит. До заболяването си извършва и подготвителна работа – нарисова с черно върху платно още големите картини „Одринският форт Айвазбаба след завземането му от българските войски“, „Щурмът на форта Айвазбаба“, „През телените мрежи при Одрин“, „Военна полска болница при Димотика“ и др. Най-популярната картина на Ярослав Вешин от Балканската война си остава „На нож“.

Това е единственото произведение на художника, отразяващо епизод от самия бой. Конкретно събитие – боят при Селиолу – е поводът да бъде избран сюжетът на тази силно възмущаваща, дълбоко емоционална творба. В нея централна фигура е хвърлилия се в атака на нож български воин.

Другата значителна живописна творба от Балканската

■ Владимир Димитров-Майстора – „Поход. Балканската война 1913 г. Молив“

■ Станьо Стаматов – „При първите телени мрежи“. Акварел

война на Вешин, собственост на НВИМ, е „Обоз край Еркене“. Картините на Яр. Вешин от Балканската серия бележат връхна точка в неговото творчество. В тези му произведения главен герой е винаги обикновеният боец. Те са възхвалява на храбростта и себеотрицанието на българския войник, но още повече са страстен зов против войната.

Балканската война става извор за сюжети и на други художници, участници в нея, макар заминали на фронта като бойци. Във фондовете на НВИМ се пази албум на художника Борис Денев с десетки рисунки от това време.

През есента на 1912 г. Борис Денев е студент в Мюнхенската художествена академия. Вестта за започване на войната го развълнува и въпреки че не е мобилизиран, той се завръща в България и се записва доброволец. Взетат го като санитар в 20-и пехотен добруджански полк към 5-а дунавска дивизия. Борис Денев изпълнява своите задължения като санитар, но заедно с това през всяка свободна минута рисува. Рисунките, създадени по време на победния ход на нашата армия, когато войната има все още освободителен характер, са изпълнени с уважение към обикновения боец и смелите опълченци. Такива са: „Обущарница“, „Приготвяне на храната“, „Опълченци в караулния дом“, „В землянката“,

„Ръченица“. Но най-хубавите му рисунки са тези, в които основен компонент е природата. Рисунките, правени в по-голяма близост до фронта, изменят съдържанието си: „Застава на боевата линия“, „На Черно море при с. Подима“. Последната представлява опълченец на пост на морския бряг, в навуца и шинел, здраво стиснал ремъка на пушката. Брулен от студения зимен вятър, който развява полите на шинела му, той решително и зорко е отправил поглед към равния хоризонт на морето. Зимата на 1912–13 г. е необикновено сурова. Снежни виелици затрупват пътищата. Снабдяването на поделенията, разположени встрани от гр. Странджа, до който стига тогава железопътната линия, е извънредно затруднено,

почти прекъснато. Частите са застрашени от глад. Конските кървани трудно достигат до тях. Бялата смърт взима жертви и сред хората, и сред животните. Тогава заменят конете с камили, които се оказват по-издръжливи при тежките зимни условия.

Тези трудности и жертви не са убягнали от погледа на художника. В „Пренасяне на хляба“ той е отразил непосредствения поход на натоварените коне, придружавани от войници, увити в платнища, по път, белязан с жалоните на бялата смърт.

Значителен брой рисунки от тази война ни е оставил и големият български живописец Владимир Димитров-Майстора. В платната си той възпя чистия образ на селската девойка и щедростта на българската земя. Майстора е един от най-популярните и обичани български художници. Но малцина знаят, че като творец, още търсещ път в изкуството, той е създал значителен брой рисунки, пазени до късно от него като спомен за героичните дни на 1912–1913 г.

Когато започва Балканската война, Майстора е учител в Свищовската търговска гимназия. Не го мобилизират, но той се записва доброволец и заминава за фронта. Във войската е зачислен като санитар, но скоро командирът на 7-а Рилска дивизия генерал Г. То-

■ Борис Денев – „Войници на градска улица“

■ Ярослав Вешин – „На нож“

доров, научил за него и го взема към своя щаб и му създава условия за рисуване. Така Майстора изминава целия боен път на дивизията. При Царево село, Одрин, Бараково – Джумая, Демирхисар, Серес, Гюмюрджина, Дедеагач, до Булаир – навсякъде се мярка неговата висока, слаба фигура заедно с дребно планинско конче, винаги натоварено с рисунки, запазили впечатленията от бойното поле след току-що завършилото сражение, от тежкия боен поход, от войнишкото ежедневие.

Характерно в рисунките на Майстора е, че сюжетите им не са случайни. В тях той винаги търси това, което би насочило към основната идея в неговото творчество на фронта – да покаже жестоката същност на войната и да я отрече. Но също така той се възхищава от смелостта на българския войник, обича го, съчувства му.

Една от най-хубавите рисунки с перо и туш, пълна с настроение, е „Край Бяло море“. Полегналите на брега войници са отправили поглед към спокойната равна морска шир. Те просто са се слели с това мъдро и властно спокойствие.

За разлика от другите рисунки, оставени без надпис или с общо название, има една глава на войник, под която Майстора е сложил дълго и съвсем конкретно обяснение: „Героят от 49-и полк, пленил турско знаме, в боя на 26. I. 1913 г.“ Самият надпис говори за чувството на възхищение, с което авторът е скицирал скромния боец герой.

В няколко рисунки художникът отразява тежките походи. Те си приличат по настроение. Някои са с молив, други с перо или акварел. Между рисунките има няколко рисунки „Атака“, изпълнени също с разнообразен материал.

Между рисунките на Владимир Димитров-Майстора от Балканската война има и два триптиха, които се различават по техника от другите творби.

Те са правени с плътни, декоративни петна. В по-хубавия от тях средната част представлява струпани мъртви тела на убити селяни – българи и турци. Двете странични части са оплакване на жертвите – вляво българи в народно облекло, вдясно – турци. Майстора не се задоволява единствено с рисунки, правени по натура. Някои от тях използва в опитите си да изрази ясно своите мисли и настроения. Така той търси композиционно решение и психологическо състояние в „Поход“, „Атака“, „Инвалиди“, „Убити“ и създава няколко картини с маслени бои. По-сполучлива е „Поход – 1913 г.“

Тези творби на Владимир Димитров-Майстора, в които той ни се представя преди всичко като график, бележат етап от развитието на художника, още недостигнал разцвета на своето творчество.

Освен тримата художници, оставили ни значителен брой творби от Балканската война, известни са и отделни картини от други художници, участници в нея. Най-хубавата от тях е „Ничовци“ от Симеон Велков. Малко преди младият художник да завърши ШЗО, започва Балканската война и той заминава на фронта като кандидат-офицер към II искърски полк на 5-а дунавска дивизия. Още на третия ден го раняват. След завръщането си отново на фронта той прави няколко скици в почивките между боевете. Една от тях е „Опълченци – Странджа“. Тази рисунка и още повече богатите впечатления на художника стават изходен материал за картината му „Ничовци“. В нея преди всичко се чувства голямата обич на художника към хората от народа, дошли по своя воля да помогнат на синовете си с каквото могат.

Другите творци, съвременници на войната, невзели участие в нея, но отразили в творчеството си са художниците Антон Митов, Христо Станчев, Александър Мутафов, скулпторът Иван Лазаров.

Стотици тракийци се стекоха в пограничното кривопаланско село Аврен, за да почетат 99 годишнината от убийството на 42 български жени, деца и девойки от турците. Дойдоха и официални гости, сред които бе председателят на СТДБ Красимир Премянов, областният управител на Кърджали Иванка Таушанова, депутатът от „Коалиция за България“ Димчо Михалевски, членът на Върховния комитет на СТДБ Ангел Коджаманов, заместник-кметът на Кривопаланска Мария Христова, гости от съседната гръцка община, председателите на: Кърджалийското тракийско дружество- Яни Янев, на Пловдивското- Нонка Матова, на Софийското- Николай Димитров, на Хасковското-Кирил Сарджев, както и на дружествата от Кривопаланска и околните села.

Невинните жертви от с. Манастир са отвлечени от турския башибозук и след изтезания са избити зверски в областта „Думанли“. През 1964 г. им е издигнат паметник в центъра на Аврен, пред който всяка година вече по традиция тракийци поднасят венци и цветя.

Националният тракийски женски събор-поклонение и тази година събра представители на десетки тракийски дружества от страната, които тачат паметта на жертвите и поддържат спомена за тях жив. Само жените-майки могат да разберат жестокото изпитание, на което са били подложени жертвите, каза в своето приветствие председателката на Тракийския женски съюз и на старозагорското тракийско дружество Петра Мечева, която е сред главните организатори на събора. Песните все още ни връщат към миналото, което не може да се изтрие. 42-те жертви са защитили името си на български и христовата си вяра и с цената на живота си са опазили достойнство и чест, каза още тя в своето приветствие към участници и гости на събора. Мечева отново припомни искането на Тракийския женски съюз жертвите да бъдат канонизирани и обявени за светци. То вече е поставено пред Светия Синод, но все още няма нито отговор, нито решение.

Пред паметника на 42-те

Тракийски женски събор-поклонение събра стотици в Аврен

Празникът съвпадна с Деня на Независимостта

Председателят на СТДБ поздравява събралото се множество

жертви отец Александър отслужи панихида. А по-късно бяха поднесени много венци. Цветя изпрати и бившият президент Георги Първанов.

По-късно в словото си пред събралото се множество председателят на Съюза на тракийските дружества Красимир Премянов припомни, че тази година съборът съвпадна и с честването на 104 годишнина-

та от обявяването на Независимостта на България. До нея се стигна, защото българите показаха, че могат да се борят за своята родина, че имат куража и самочувствието да отхвърлят всяка зависимост, наложена от международните договори. Тук има гости от Гърция, от Турция, но искам да припомня, че страната, която помогна на България да получи своята независимост и плати дължимите огромни средства е братска Русия, каза в поздравителното си слово председателят на СТДБ.

Кметът на с.Аврен Димитър Антонов използва присъствието на официалните гости, за да поиска помощ за развитието на своето село. Тази година е паметна за селището, защото се случиха две важни събития, призна той. На 11 юли бе направена първата копка за т.нар. „зелено училище“, което ще запознава с природата наши и гръцки ученици. Освен работни места то ще оживи селото. Всяка година през ваканцията на смени ще приема по 36 деца

от различни училища. Само седмици преди празника пък, на 4 септември бе направена първата копка и на така дълго очакваната отсечка през границата, която ще осигури лесен и бърз път и връзка с гръцкия град Комотини. Решение за нея е взето още през 2005 г. но сега най-после върху трасето, дълго близо десетина километра, от наша страна вече се работи. От гръцка обаче все още не. Хората на Аврен се надяват техните комшии от гръцката община да лобират и в най-скоро време да се оправят и техните няколко километра. Освен това кметът напомни, че е необходимо да се изгради и КПП, което ще помогне на туризма и ще даде нови възможности за развитие на селото. От държавната власт авренчани очакват и ремонт на пътя до Кривопаланска, припомни Димитър Антонов.

Старата църква на селото е вече близо на 150 години. Тя е обявена за паметник на културата и се нуждае от спешен ремонт, но очевидно Министерството на културата не я е включило в своята програма. И тази година тя все така посрещна гости в окаяно състояние.

Пред събралото се множество богата програма изнесоха деца и ученици от съседния Кривопаланска. Малките мажоретки представиха специален танц. Техните каки пък изпяха много обичани песни и показаха най-хубавите български хора. Имаше изпълнения и на групи за автентичен фолклор от съседните села. Известната Виевска група също се грижеше за доброто настроение на празника. Както на всеки събор, и тук не мина без традиционните скари и сергии, но това само го направи още по-пъстър и весел.

Кр. Премянов и П.Мечева се поклониха пред паметника на жертвите

Отец Александър отслужи панихида

На събора се чу и автентичен фолклор

Кривопаланските момичета показва завидни умения в танците

„Младите тракийски юначета“ от Пловдив развяха знамето на Тракия

Парламентът „тегли“ червени линии в политиката ни на Балканите

■ Министър Николай Младенов

Парламентът ще определи в специален доклад „червените линии“ и принципите в отношенията на страната със съседните страни. Документът ще бъде изготвен от външния министър Николай Младенов и трябва да доведе до последователна и трайна политика към страните от Балканите без значение от моментната политическа и икономическа обстановка.

Идеята за доклада дойде, след като се стигна до обтягане

на отношенията с Македония заради тълкуването на историята от страна на Скопие и казуса със Спаска Митрова. Самият министър отказа да посочи конкретни „червени линии“, но уточни, че България не е страна, „която ще позволи да се шикалкави с нейната история, с нейната идентичност“.

„Не е мястото на политиките да се опитват сега да измислят някакви тълкувания. Всички такива опити са довеждали до крах, затова е по-важно да

гледаме напред“, посочи Младенов.

„Имаме трайни, културни, исторически, политически интереси като българска държава, които трябва да бъдат защитени в региона в един нормален и конструктивен диалог с нашите съседи. Развитието на българските общности, запазването на българския език, на българската култура във всички тези страни е основен приоритет за нашето общество не от вчера“, коментира още Младенов.

В документа, подкрепен и от Народното събрание, трябва бъдат фиксирани основните устои на българската политика, като те ще са резултат на сериозен дебат в обществото и Народното събрание.

На специална среща на българските посланици от балканските страни, ще започнат обсъжданията на параметрите на документа и цялостен преглед на междудържавните отношения.

„Пет години след като страната ни стана член на Европейския съюз и осем години откакто сме в НАТО, има нужда да се определят трайно българските интереси и виждания по отношение на това как наши съседи, които са наши приятели и имат договорни отношения с НАТО

и с ЕС, ще се движат към тези две организации“, каза Младенов.

Той посочи, че София подкрепя евроатлантическата интеграция на съседите си.

Малко по-рано тази година премиерът Бойко Борисов заплаши, че България може да се присъедини към Гърция, която блокира членството на Скопие в НАТО и ЕС заради спора за името на бившата югославска република. Причината бе решението на Върховния съд на Македония да отнеме детето на Спаска Митрова.

„Както ние сме се възползвали и се възползваме от членството в ЕС, за да подобряваме постепенно качеството на живот в България, така трябва да помогнем на нашите съседи, които искат да извървят същия път, да го извървят, за да могат и те да видят предимствата на това да спазваш общите принципи, да имаш достъп до общия пазар на ЕС и, разбира се, да базираш политиката си на един конструктивен поглед към бъдещето, а не да се ровиш в миналото, там, където е мястото на историците“, заяви Младенов.

Само преди ден преди това македонският президент Георге Иванов заяви на пресконферен-

ция в Брюксел, че Скопие иска да си сътрудничи на европейска основа с България и политиките трябва да оставят историята на историците.

Спокойният тон на българското правителство по отношение на провокациите на Скопие бе нарушен през последните месеци. Премиерът Борисов обяви, че България не е съгласна в името на Македония да има географско понятие, а външният министър Николай Младенов заговори, че планира „конструктивно настъпление“ на Балканите.

Преговорите за членството на Македония в НАТО и ЕС до момента са блокирани от Гърция, която не приема името на Македония. Скопие обяви независимост през 1991 г. и веднага влезе в спор за своето име с Гърция, чиято позиция е, че Македония е името на нейна северна провинция и не може да има държава с подобно име.

Засега никой от държавниците ни не споменава дали въпросът за обезщетяването на тракийци ще намери място в бъдещата политика на България към комшиите. Все така не е определена дата и за поредното заседание на българо-турската работна група, която обсъжда тяхното евентуално изплащане.

Косово признато за суверенна държава

Отцепилата се с кървава война бивша сръбска провинция Косово получи статут на напълно суверенна държава, обяви Международната управляваща група за Косово, чийто мандат вече изтече. Така бе прекратена и така наречената „наблюдавана независимост“ на Косово и се сложи край на международната гражданска канцелария, създадена при отделянето на Косово от Сърбия през 2008 година.

Въпреки че гражданската мисия в Косово, водена от холандския дипломат Питер Фей, прекрати дейността си, военните структури на КФОР и правната мисия на ЕС – ЕУЛЕКС, ще продължат да действат.

Парламентът на Косово вече гласува промени в конституцията и отвори пътя за закриването на канцеларията на международния представител.

„Това е важен момент за консолидацията на държавата. Това означава и практическо начало на евроинтеграцията ни. Отваряме нова страница в изграждането на демократично и многонационално Косово. Това е и признание от страна на международните фактори за постигнатото, което означава сигурна интеграция в НАТО и ЕС“, каза при гласуването премиерът на Косово Хашим Тачи.

„Наблюдавана независимост“ бе предложена от специалния пратеник на ООН за Косово Марти Ахтисаари с идеята да остане в сила, докато в страната се установят и започнат да функционират демократични институции. В съответствие с плана на Ахтисаари беше създадена и Международната управляваща група за Косово, която да координира международната дейност в страната. Независимо Косово е признато от 86 държави, сред които повечето страни членки на ЕС. Директорът на бюрото за Косово в сръбското правителство Александър Вулин определи независимостта като „историческа и трагична грешка“. „Ако с края на наблюдаваната независимост международната общност остави на институциите в Прищина властта да решават сами... за живота на сърбите и другите неалбанци, това е историческа и трагична грешка“, заяви Вулин, цитиран от агенция ТАНОГ.

„Сърбите не могат да очакват нищо добро“, каза още той и допълни, че подобно решение „няма да насърчи доверието и надеждата“.

Ректорите недоволни от нашите власти

Министерството на външните работи бездейства по казуса със забраната за признаване на българските дипломи в Турция, коментира председателят на Съвета на ректорите проф. Ваньо Митев преди дни. През юли стана ясно, че Турция спира признаването на дипломи от български висши училища под предлог, че „фалшифицирането на оценки от изпити и на самите дипломи е придобило размерите на организирана престъпност“.

Тогава от образователното министерство обявиха, че проблемните дипломи са подправени от турски граждани и страната ни не може да носи отговорност за това. Ставало въпрос за фалшификации върху редовни и вече легализирани български дипломи за висше образование като е подменяна информация за хорариумите и оценки в приложенията към дипломите.

От МВнР пък са обяснили, че ще инициират официални разговори с

турската страна, едва когато от образователното министерство им изпратят пакет от мерки, които ще се предприемат срещу опитите за фалшифициране на документи за завършено висше образование. Според проф. Митев, който е ректор на Медицинския университет, ако казусът не се реши, страната ни ще претърпи

загуби за около 100 млн. лева.

„За мен това е излагачия и ние сме изключително разочаровани. За нас проблемът е в Министерството на образованието и Министерството на външните работи. Те е трябвало да организират среща на високо ниво с турските власти, да отправят ноти и да задвижат нещата.

Сега в момента ние на много по-ниско ниво се опитваме да решим проблема“, обясни той. „Ние сме изключително разочаровани. Говорят от името на ректорите, които ми се обаждат непрекъснато, особено тези на техническите университети и са изключително разочаровани от това отношение на министерствата“, допълни той.

Според него въпросът се negliжира. „Просто нищо не се прави. Не видели, не чули, не разбрали, някакви такива обяснения се дават“, каза той.

При своето посещение в Турция миналата седмица проф. Митев не видял нито една фалшива диплома. Имаше увъртане и не ни показваха нито една-коментира ректорът на Медицинския университет. По време на срещата в Турция турски адвокат посъветвал българската страна да съди Съвета за висшето образование в Турция (ЙОК).

Според юристите от ЙОК възпрепятстват турските студенти и едновременно с това нарушават Лисабонската стратегия, която вече са подписали. „Ако започнем дело, ние ще го водим с турски адвокати, но се надявам да получим подкрепа и от нашата страна, защото действията на турската страна уронват имиджа на българското образование“, обясни проф. Митев.

Българите с най-положително отношение към ЕС

Българите възприемат най-положително образа на ЕС в сравнение с останалите европейци, участвали в проучване на Евробарометър, цитиран от БТА. Данните бяха разпространени от Европейския парламент и са свързани с предстоящите през 2014 г. избори за евродепутати.

Общо 61% от българските граждани намират образа на ЕС за положителен, като най-близо до този резултат са румънците с 58% одобрение. Най-отрицателно настроени са гражданите на Великобритания. Едва 22% от тях през юни са отговорили, че виждат Общност-

та в положителна светлина. Средно за ЕС положителните отговори са 40%.

Половината европейци заявяват, че „в общи линии ЕС е нещо хубаво“, като тази оценка се споделя от 56% от българите.

Рекорд поставят гражданите на Люксембург - 78% от тях намират ЕС за добра идея. Най-малко одобрение има тя в Чехия - едва 25%.

Отново половината от европейците са на мнение, че членството в ЕС е нещо добро. Така отговарят и 56% от анкетирания българци, като броят на заявките подобна позиция се е увеличил

с 8% за последната година. Половината от българските граждани и 61% от останалите европейци обаче смятат, че гласът им не се чува в ЕС. С 14% за година се увеличава броят на българите, които заявяват, че мнението им се зачита в собствената им страна - до 51%, сочат резултатите.

Общо 56% от българите са съгласни напълно, че мнението на нашата страна се зачита в ЕС и този резултат бележи ръст от 13 процента за последната година. Общо 91% от германците намират, че гласът на Берлин се чува в Брюксел. Според близо половината

граждани на ЕС показателите на европейското единство се изразяват в свободата, демокрацията и общата валута.

По повод на икономическата криза почти единодушно е мнението, че усилията следва да бъдат насочени към преодоляването на безработицата и създаването на работни места.

Две трети от българите заявяват, че знаят за съществуването на Европейския парламент, всеки трети е чувал за Европейската комисия, а сред напълно непознатите институции на ЕС са Икономическият и социален съвет, както и Комитетът на регионите.

В Куманово отбелязаха 100 г от Балканската война

РОСИЦА ДЕМИРОВА

На 19 август членовете на Тракийско дружество "Георги Кондол" и на Народно читалище "Напредък" в с. Куманово Варненска област, организираха съвместно честване на 100 години от Балканската война.

След като поднесоха цветя пред паметника на загиналите във войните кумановци, на прага на залата гостите бяха тържествено посрещнати с химна на Странджа "Ясен месец", изпълнен от певческа група "Кумановски авлиги". Тържеството беше открито от председателя на Тракийското дружество Зоя Москова, която предаде думата за водене на главния организатор и почетен председател на дружеството Баню Генев.

Той представи гостите на тържеството, сред които беше Румяна Вълчева-председател на Регионалния съвет и на Тракийско дружество "Капитан Петко Войвода"-Варна.

Тя дълги години беше организационен секретар и през всички

те тези години е помагала на дружеството в с. Куманово. Заради това бе посрещната с много аплодисменти. От своя страна Румяна Вълчева поздрави събралото се множество и не пропусна да похвали активистите на дружеството за хубавите мероприятия, организирани от него пред последните 12 години.

С аплодисменти бе посрещнат и адмирал Илия Попов-председател на Общинския съвет на Съюза на офицерите и сержантите от резерва, който не веднъж е гостувал на кумановци. Адмиралът разказа за хода на военните действия през 1912-1913 година. Той подчерта големия героизъм на българската армия, напомни за

многобройните доброволци, стели се да се запишат в редовете на войската. Подчерта и големия принос за победите и на командния състав, но не пропусна да посочи и грешките, допуснати от Цар Фердинанд.

Гост на тържеството бе и председателят на Тракийското дружество в с. Буховци Дамян Иванов.

След това много емоции в залата предизвика стихотворението "Към тракийци", изпълнено от третокласничката Константина Томова, която напомни на присъстващите, че не трябва да забравят Булгаркьой, палежите, убийствата и издевателствата, извършени от поробителя над нашите деди през 1913 година.

За настроението след деловата част се погрижи един млад, но талантлив фолклорен състав с ръководител Тодор Славов, внук на тракийски бежанци и възпитаник на Варненското музикално училище. Изпяха се много тракийски песни и се изиграха много български хора.

■ Съветът на европейската културна и научна общност връчи наградата „Златна книга“ на известният български писател и виден тракиец Никола Инджов. Това стана на 4 септември в музея „Петко и Пенчо Славейкови“ в столицата.

Конференция обсъжда Тракия в националната идентичност

Тракийският научен институт ще проведе на 27 октомври Национална конференция на тема: "Тракия в българската национална идентичност". Тя се посвещава на 100-годишнината от Балканската война, която се води на територията преди всичко на Тракия и води до драматични обрати в съдбата на населението в този регион.

Конференцията си поставя за цел да види как в условията на глобализация се засилва значението на противоположната тенденция на регионализация, търсенето на регионални особености, реконструирането на местни идентичности и съчетаването им с днешни национални и европейски идентичности.

Понятието "Тракия" в случая се разбира в два основни смисъла. Първият е като географски регион в рамките на днешните граници на България. Вторият е културно-исторически и е свързан с много по-широките граници, които са се включвали в този регион от Карпатите до днешна Мала Азия в античността и с който се идентифицират събитията в нашата история, представляват част от възприятията на нашето минало и историческа памет. Сред темите, които ще бъдат обсъждани са:

- Каква е ролята на раз-

лични фактори – история, памет, фолклор, култура, регионални особености, природни среда, съвременна политика в региона на Тракия, които имат значение във формирането на българска национална идентичност.

- Кои са събитията в българската история, които стават „пробен камък“ за изява на националната идентичност на тракийските българи.

- Какви са различните елементи на регионални идентичности на населението на Тракийския регион – културни, исторически, етнически, религиозни и т.н., и как те се съчетават или си противоречат с българската национална идентичност.

- Има ли кризисни идентичности на една или друга общност в Тракия, как те се съчетават с българската национална идентичност? Какви са тенденциите на хармония и интеграция на различните общности в този регион, както и опасностите и действията по тяхната дезинтеграция?

Докладите от конференцията ще бъдат публикувани в специален том на Известията на Тракийския научен институт. Срокът за предаване на студиите за публикуване е 15 ноември. Обемът на отделните студии да бъде до 30 стандартни страници.

СЪБОРЪТ „ФИСЕКЪТ ПЕЕ“ СЪБРА МНОГО ГОСТИ

ЗДРАВКА БОНЕВА

В ранната утрин на 1 септември в с. Буховци течеше трескава подготовка по изпълняването на последните детайли по подготовката и провеждането на тракийски фолклорен събор "Фисекът пее". Той бе организиран от Тракийско дружество в селото и Народно читалище "Развитие-1906" и бе посветен на 100 годишнината от Балканската война. Празника бе открит с тържествено поднасяне на цветя пред монумента на падналите във войните жители от с.Буховци. В събора взеха участие 26 индивидуални и групови изпълнители от градовете Варна, Шумен,

Търговище и Вълчи дол и селата Куманово, Стан, Макариополско, Градище, Ралица. Има-

ше също така изпълнители и от съседна Гърция.

Общо в събора се предста-

виха 150 певци и танцьори. Макар съборът да започна тържествено и официално през цялото време поддържахме висок градус на настроението. Изпълненията на Атанас и Донко Маркови от Варна и танцьорите от търговишкото "Шарено герданче" направиха така, че публиката да иска още и още изпълнения и тези невероятни деца да не спират да пеят и играят. С много песни и веселие премина третият фолклорен събор "Фисекът пее". Той стана факт благодарение на щедрите дарители - Община Търговище, Е М У - Търговище, Прокон Солар - България, Янко Вергилов -земерелски производител и много приятели.

СТДБ подписа договор за сътрудничество със Съюз „Произведено в България“

На 21 септември председателите на СТДБ Красимир Премянов и на Съюз „Произведено в България“ Лукан Луканов подписаха рамков договор за сътрудничество и съвместна дейност.

Двете страни се договориха да си взаимодействат за осъществяване на народополезна дейност – да издигат авторитета и доверието към родното производство, да

подпомагат и поощряват предприемаческата инициатива сред тракийци, с цел икономическото развитие на регионите.

Предвижда се да бъдат изградени регионални представителства на СПБ, които да подпомагат икономическото развитие на тракийските региони, съвместни действия за разработване на проекти по европейски програми, както и

■ Кр. Премянов и Л. Луканов подписват договора

насърчаване на заетостта в района, които са застрашени от обезлюдяване и от негативни демографски тенденции.

Специално внимание ще бъде отделено на професио-

налното развитие на младите хора, предимно чрез насърчаване на средния и дребен бизнес, както и на подпомагане и развитие на туристическата индустрия.

АБОНАМЕНТЪТ ПРОДЪЛЖАВА

Вестник „Тракия“ е гласът на тракийските българи. Вие може да помогнете този глас да се чува по-ясно. Абонаментът за 3 месеца е само 2.40 лв., а за половин година- 4.80 лв. Всеки може да си го позволи. Абонаментът става в дружествата, в редакцията или в най-близкия пощенски клон.

Софийското дружество обсъжда „Трети отдел“

Студио „Тракия“ при Софийското тракийско дружество ще представи на 1 октомври книгата на Любомир Шопов „Трети отдел“. Авторът е дипломат от кариерата и дългогодишен ръководител на Трети /Балкански/ отдел при МВНР. В момента ръководи Експертната работна група по Източнотракийския имуществен проблем към СТДБ. Срещата започва в 17,30 ч.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А

Печат: ИПК „Родина“

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Централното ръководство

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Никола Инджов и Тодор Коруев; Главен редактор: Соня АНГЕЛОВА;
e-mail: vestrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Михаил ЖЕЛЯЗКОВ (Бургас) - 056/86 16 76; Веселина АЛЕКСИЕВА (Варна) – 0888 89 59 27; Наско ТОДОРОВ - 0878 83 39 92; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) - 076/60 13 67; Бойка БОРАДЖИЕВА (Пловдив) - 032/67 35 18; Димитринка СМОЛЕВА (София) - 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) - 044/62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) - 0301/63 008; Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) - 038/632 060; Маргарита НАЧКОВА (Шумен) - 054/86 99 52; Мария ИВАНОВА (Ямбол) - 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSF

Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

ЗАЛИВЪТ ВРОМОС разкрива своите тайни

Подводна експедиция открива следи от селище на траките

До непресъхващ извор край залива Вромос в Черноморец подводна експедиция откри преди седмица древно тържище, където са разтоварвани кораби с товар, предназначен за селищата на полуостров Свети Никола (днес в района на Черноморец).

Подводната експедиция на Националния исторически музей разкрива все повече от тайните на Вромос. Специалисти от музея започнаха в началото на септември подводната археологическа експедиция в западната акватория на нос Акра, станал известен това лято от други археологически проучвания на екипа на доц. д-р Иван Христов. В момента той работи с 8 водолази и инструктори по леководолазно дело. Научен консултант на проучванията е проф. д.и.н. Калин Порожанов – председател на Националната комисия по морска история в Центъра по тракология „Проф. Александър Фол“ към БАН.

„Флотилията“ на експедицията се състои от две специално съоръжени за експедицията лодки. Екипът е снабдяван със всичко необходимо от брега. Още първите находки на експедицията се оказват важни за

морската история както на град Черноморец, така и за района на Бургаския залив.

Под водата е открито древно търговско селище – тържище, разположено в тих малък залив, южно от крепостта Акра. То обхваща площ от 2 декара. При подводните издирвания екипът на доц. Христов се натъкна на огромно количество строителна и битова керамика. Най-ранни са гръцките амфори от V в. пр. Хр. Следват плоски коринтски керемиди от Елинистическата епоха /IV-III в. пр. Хр./, както и ранноримски амфори от I-II век. Открити са и цели съдове, животински кости и каменни блокове от зидове.

Археолозите приемат, че това е древно тържище /емпорион/, където са разтоварвани малки кораби. Находките се намират на няколко слоя и доказателство за това са откритите на малка дълбочина десетки цели средновековни тухли. Очевидната приемственост в използването на този залив /включително и в момента/ обуславя неговото значение и дава надежди за нови, още по-богати находки при бъдещи проучвания.

Експедицията на НИМ се

опитва да установи връзката на новооткритото селище с това, разположено в границите на действащо военно поделение на противовъдушната отбрана. През 80-те години на миналия век в поделението са открити ценни епиграфски паметници, които биха дали допълнителна информация за историята на Черноморец.

Друг обект, върху който работи екипът на доц. Христов, е древен кей, разположен западно от потъналата под вода част от крепостната стена на Акра. На дълбочина 3 метра е разкрита дървена конструкция, от която са взети проби за установяване на възрастта чрез радиовъглероден анализ, който ще се извърши в Германия и ще покаже приблизителната й датировка.

Изключителни важни са и други единични находки от подводните проучвания – старогръцки оловен щок и цяла средновековна амфора от XI век.

Оловният щок, известен още и като тежест-напречник на двурога дървена котва, е от типа Б и се датира за VI-II в. пр. Хр.

Откритата котва е от края на X или началото на XI в. Намерените амфори пък са много широко разпространени из цялото Средиземноморие и Черно море; срещат се дори в Швеция.

Доказано е, че този тип се произвежда на северния бряг на Мраморно море, край античния Ганос. Предметите са намерени на дълбочина 15 м в средата на залива Вромос и дават информация за корабоплаването в тази част на Българското Черноморие.

Експедицията на НИМ се провежда в рамките на програма за проучване на историята на нос Акра и е втората подводна експедиция по Южното Черноморие на културната институ-

ция след предаване на щафетата от един от доайените на българската подводна археология – проф. Божидар Димитров.

Няколко месеца по-рано археолозите откриха цял подводен квартал в същото селище. Работата по правителствената програма „Виа Понтика“, откри, освен мощни крепостни стени с две бойни кули на самия полуостров и продължение на крепостната стена в морето. Тя е запазена на доста голяма височина и поне засега, се виждат очертанията на голяма бойна кула с дължина пет метра и ширина три метра и половина, твърдят от НИМ.

Според учените те вече са установили, че става дума за ранновизантийската крепост Кримна, която е била разположена на това място.

От началото на Първата световна война до преди няколко години, крепостта е била в чертите на военно поделение и не можеше да бъде изследвана от археолозите.

„Запазената на сушата те-

ритория на крепостта обхваща близо 40 декара. Крепостната стена е по-дебела дори от сокополската.

Размерите на сокополската са от 1,8 м до 2,2 м, а тази навсякъде е запазена на широчина 2,6 метра. Намерените монети показват, че стената е изградена от император Анастасий около 513 г., доукрепвана е от император Юстиниан през следващите

десетилетия, и вероятно селището е унищожено при голямото аварско нашествие през 583 – 586 година, когато с аварите едновременно участват като съюзници и славянски, и български племена“, смята Божидар Димитров. Според него откриването на подводен квартал не е изненада.

„Известно е, че от V в. пр. н. е. до наши дни, в рамките на т.нар. новочерноморска трансгресия морето повишава нивото си с темп от 1,4 мм до 4 мм годишно.

По крайбрежието, част от което е и крепостта край град Черноморец, според един български академик потъването е най-голямо – 4 мм годишно.

От построяването на крепостта до наши дни са минали около 1500 години, което означава, че в тази част на крайбрежието морето е повишило нивото си с 6 м досега.

Засега този новооткрит подводен квартал е единственият по Черноморието и би могъл да се превърне в прекрасен обект на културно-историческия туризъм, каквато е и целта на програмата „Виа Понтика“, смята историкът.

